

ADVIES VLEERMUIZEN - ESSENTIËLE VliegROUTE PROFESSOR SCHOEMAKERPLANTAGE DELFT

Notitie van het Bureau van de Zoogdiervereniging: N2015014

DATUM	22 JULI 2015
PROJECTNUMMER	2015.097
PROJECTNAAM	ADVIES VLEERMUIZEN - ESSENTIËLE VliegROUTE PROFESSOR SCHOENMAKERPLANTAGE DELFT
OPDRACHTGEVER	PROFESSOR SCHOEMAKER PLANTAGE CV HAN VAN SEUMEREN PROJECTONTWIKKELAAR POSTBUS 4052 3502 HB UTRECHT
ONDERDEEL	
MEMO	N2015014
AUTEUR(S)	HERMAN J.G.A. LIMPENS
PROJECTLEIDER	MARCEL SCHILLEMANS
DOCUMENTNUMMER	N2015014

Deze notitie kan worden geciteerd als:

Limpens, H.J.G.A., 2015. Advies vleermuizen – essentiële vliegroute Professor Schoemakerplantage Delft. N2015014. Bureau van de Zoogdiervereniging, Nijmegen.

Inleiding

Ten behoeve van het vaststellen van het bestemmingsplan voor de ontwikkellocatie 'Professor Schoemakerplantage' te Delft, zijn diverse natuurtoetsen en onderzoeken uitgevoerd.

- flora en faunaonderzoek watertuinen te Delft 2010 (AMDE100540)
- Actualisatie Natuuronderzoek Professor Schoemaker plantage te Delft (DESC141257)
- Ecologisch onderzoek vleermuizen en vogels de Watertuinen van Delft Te delft (AMDE110114)
- Bomeninventarisatie tbv behoud vliegroute gewone dwergvleermuis Professor Schoemaker Plantage te Delft (AMSC141294).

Deze zijn allen beschikbaar in de door de gemeente Delft opgestelde 'Bijlage bij de toelichting - Bestemmingsplan Professor Schoemaker Plantage'.

In deze natuurtoetsen en -onderzoeken zijn de soorten gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis en laatvlieger foeragerend vastgesteld, zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen in bomen of gebouwen in het plangebied vastgesteld, en is van de gewone dwergvleermuis een essentiële vliegroute vastgesteld langs de watergang parallel aan de Professor Evertslaan.

Vanuit de Flora en Faunawet, en ook vanuit de toekomstige Natuurwet, zal de functionaliteit van deze essentiële vliegroute behouden moeten blijven, door effecten vanuit de ontwikkeling van het plangebied te vermijden, mitigeren of compenseren.

Voor vaststelling van het bestemmingsplan geldt dat de gemeenteraad het bestemmingsplan niet kan vaststellen, indien en voor zover hij op voorhand in redelijkheid had moeten inzien dat de Ffw aan de uitvoerbaarheid van het plan in de weg staat.¹

Het bureau van de Zoogdierverseniging is gevraagd om op basis van

- de bevindingen in de beschikbare natuurtoetsen en -onderzoeken,
- informatie en vragen van de gemeente in de vorm van een overleg (en per email) en
- een veldbezoek,

de gemeente te adviseren over de maatregelen die de haalbaarheid van het behouden van de functionaliteit van de essentiële vliegroute van gewone dwergvleermuizen, en hoe deze maatregelen in te passen zodat op voorhand (voor vaststelling van het bestemmingsplan) duidelijk is dat de flora- en faunawet de vaststelling van het bestemmingsplan niet in de weg staat.

¹ ECLI:NL:RVS:2014:3716, 15-10-2014 en 201305481/1/R6, 12-02-2014, Maximabrug

Vraagstelling en focus

Analyse en advies richten zich op de eventuele effecten van bebouwing die op grond van het bestemmingsplan mogelijk zijn gemaakt, of bouw- en aanlegwerkzaamheden die in het kader van het bestemmingsplan noodzakelijk zijn, op de essentiële vliegroute. De focus ligt vervolgens op de volgende vraagstellingen:

- Zijn er door het bestemmingsplan negatieve effecten op de vliegroute.
- Zijn de negatieve effecten zodanig dat er verstoring van de vaste rust of verblijfplaats optreedt?
- Kan met maatregelen verstoring van de vaste rust- of verblijfplaats worden voorkomen? Met welke maatregelen kan verstoring van de vaste rust- of verblijfplaats worden voorkomen?
- Wordt met het nemen van de maatregelen tijdelijke verstoring van de Ffw voorkomen? Met welke maatregelen kan tijdelijke verstoring van de vaste rust- of verblijfplaats worden voorkomen?

Daarnaast bestaat de wens vanuit de ontwikkelaar om de groenstrook waarlangs de essentiële vliegroute ligt opener te maken. Vanuit die wens ligt de focus op de volgende vraagstellingen:

- Wat is het effect op de vliegroute van opener maken van de groenstrook, zonder maatregelen te nemen?
- Hoe kunnen deze effecten vermeden worden en/of welke maatregelen moeten er genomen worden om effecten te mitigeren?

Werkwijze

De beschikbare achtergronddocumenten voor het bestemmingsplan, en concreet de voor vleermuizen relevante tekstgedeeltes, zijn geanalyseerd. Op 25 juni 2015 zijn vragen van de gemeente en vragen n.a.v. de analyse tijdens een gesprek en veldbezoek, met de betrokken projectontwikkelaar en medewerkers van de gemeente Delft besproken.

In deze notitie worden de bevindingen uitgewerkt.

Bevindingen n.a.v. schriftelijke informatie, overleg en terreinbezoek

Beschrijving essentiële vliegroute

De essentiële vliegroute van de gewone dwergvleermuis is in de huidige situatie een watergang, met zowel aan de 'overkant' als aan de kant van het projectgebied, opgaande bomen en struiken. Hierdoor is er, voor de gewone dwergvleermuis, en andere soorten, een besloten en beschutte (weer en wind, en licht) ruimte boven het water als route en foerageergebied beschikbaar. Aan de kant van het projectgebied is het in de huidige situatie een dichte strook van bomen en struiken die de vliegroute beschut tegen weersinvloeden en afschermt van licht. Deze structuur is een vleermuishabitat van zeer goede kwaliteit. Deze ecologische zone dient beschermd te worden.

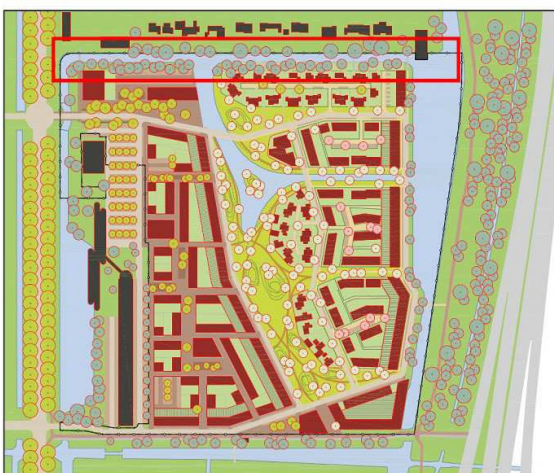
Functionele eisen aan ontwikkeling en voorwaarden

De structuur van de beschutte watergang moet worden behouden. Vanuit de essentiële vliegroute gelden de volgende functionele eisen.

- Behouden/realiseren van een doorgaande geleidende vegetatiestructuur tot minimaal 2 á 4 m hoogte;
- Afscherming van lichtinvloeden vanuit het plangebied, zodanig dat er een donkerzone/schaduwzone van ten minste 3 m (2 – 4 m) hoog aanwezig is.

Onderdelen ontwikkeling, met mogelijk negatieve effecten op route en vleermuizen

Heeft het bestemmingsplan en de daarmee samenhangende bouw- en aanlegwerkzaamheden negatieve effecten op de vliegroute (rood omkaderd). Hier wordt ingezoomd op de twee hoogte-accenten.

Abbeelding 2: toekomstige situatie (rode omlijning betreft het projectgebied)

- Een woongebouw van 40 meter op een afstand van 10 meter van de waterkant. Aan de noordkant van de watergang staat al een complex van 40m dicht op de betreffende watergang. Mechanisme: effect van licht op de watergang?
- Een woongebouw van 25 meter hoogte op een afstand van 25 meter van de waterkant. Mechanisme: effect van licht op de watergang?

Los van het bestemmingsplan, zijn er wensen t.a.v. inrichting en beheer van de groen zone, waarbij bij uitvoering en inrichting rekening moet worden gehouden met de functie van de groenzone.

- De dichte groenzone direct aan het water aan de kant van het plangebied moet beleefbaar en 'toegankelijk(er)' worden. Mechanisme: effect van verstoring door aanwezigheid mensen, effecten van licht op de watergang?
- In de openbare ruimte van het plangebied wordt verlichting toegepast. Mechanisme: effect van licht op de watergang?

Effecten bebouwing

Zonder maatregelen zal een te veel aan verlichting vanaf de gebouwen en vanaf de strook tussen gebouwen en watergang de essentiële vliegroute negatief beïnvloeden. Dit geldt voor beide geplande gebouwen.

Daarnaast zullende bomen met nummers PE110A, PF45A, PF36A, PF38A (Bomeninventarisatie AMSC141294) worden gekapt in verband met de bebouwing. Alleen het verlies van PF45A zal zonder maatregelen leiden tot een te veel aan verlichting vanaf de gebouwen en vanaf de strook tussen gebouwen en watergang en daarmee de essentiële vliegroute negatief beïnvloeden.

Mogelijkheden tot vermijden effecten

Vanuit: Een woongebouw van 40 meter op een afstand van 10 meter van de waterkant, waarbij ook de boom PF45A zal worden gekapt. Aan de noordkant van de watergang staat al een complex van 40m dicht op de betreffende watergang.

Mechanisme: effect van licht op de watergang.

Vanuit: Een woongebouw van 25 meter hoogte op een afstand van 25 meter van de waterkant. Mechanisme: effect van licht op de watergang.

Advies tegen gaan negatieve effecten, basis-maatregelen²:

- Behoud van alle bomen die essentieel zijn voor de vliegroute (met uitzondering van PF45A, PE110A, PF36A en PF38A). Waar dit na de ontwikkel- en bouwphase van het gebied nodig zou zijn, terug planten van bomen welke essentieel zijn voor het behalen van de functionele eisen.

Vervolgens de zone tussen bebouwing en de watergang als volgt inrichten³ en beheren:

- Direct aan waterkant opgaande vegetatie behouden en/of creëren, door rietkraag en eventueel jonge wilgenopslag (zie functionele eisen).
- Bij voorkeur geen verlichting van de van openbare ruimte in de zone tussen gebouw en watergang/groenzone, en/of werken met een vleermuisvriendelijke kleur.
- Er voor zorgen dat verlichting van openbare ruimte juist niet ligt bij de 'meer open' plekken, maar dat er juist opgaande vegetatie tussen verlichting en watergang ligt.
- Er voor zorgen dat in de bouwphase gedurende het zomerseizoen van half maart tot en met half oktober, verlichting van de bouw tussen 20.00 en 06.00 uur niet branden.

Met deze maatregelen worden zowel eventuele tijdelijke als permanente effecten voorkomen.

² De gezamenlijk basis-maatregelen, voor de verschillende onderdelen met mogelijk effecten (gebouwen, opener en toegankelijker maken groenstrook, en openbare ruimte), zijn noodzakelijke maatregelen en zijn samen voldoende om effecten te vermijden en de functionaliteit van de vliegroute te behouden.

³ De op de functionele eisen gerichte adviezen sluiten aan op de huidige inrichting van de zone.

Beheer- en uitvoeringsmaatregelen groenzone

De ontwikkelaar heeft aangegeven de wens te hebben om in de toekomst mogelijk de groenzone een meer open karakter te geven. In onderstaande paragraaf worden de concrete maatregelen beschrijven die in acht dienen te worden genomen, zodat een overtreding van de ffw wordt voorkomen.

Effecten opener maken groenzone

Zonder maatregelen zal een te veel aan verlichting vanuit het plangebied (nieuwe gebouwen + verlichting openbare ruimte) de essentiële vliegroute negatief beïnvloeden. Zonder maatregelen is niet uit te sluiten dat de flora- en faunawet wordt overtreden.

Onderstaande maatregelen geven een overzicht van maatregelen, die wanneer er sprake is van een eventueel negatief effect op de vliegroute door het opener maken van de groenzone, genomen kunnen worden zodat om effecten te voorkomen.

Advies tegen gaan negatieve effecten:

- Behoud van alle bomen die essentieel zijn voor de vliegroute, met uitzondering van PF45A, PE110A, PF36A, PF38A. Waar dit na de ontwikkel- en bouwphase van het gebied nodig zou zijn, terug planten van bomen welke essentieel zijn voor het behalen van de functionele eisen.

Vervolgens de zone tussen bebouwing en de watergang als volgt inrichten⁴ en beheren:

- Direct aan waterkant opgaande vegetatie behouden en/of creëren, door rietkraag en eventueel jonge wilgenopslag (zie functionele eisen).
- Bij het opener en toegankelijk maken van groene zone er voor zorgen dat de 'meer open' plekken juist niet liggen tussen de noordgevel van de woongebouwen en watergang/vliegroute.
- Bij het opener en toegankelijk maken van groene zone/vliegroute er voor zorgen dat de 'meer open' plekken juist niet liggen bij verlichtingspunten openbare ruimte (werken met bestaande opgaande vegetatie als afscherming licht).
- Bij voorkeur geen verlichting van de meer open en toegankelijker groenzone, en/of werken met een vleermuisvriendelijke kleur.
- Er voor zorgen dat verlichting van openbare ruimte juist niet ligt bij de 'meer open' plekken, maar dat er juist opgaande vegetatie tussen verlichting en watergang ligt.
- Op de plek van de verbinding van de watergang met nieuwe water in plangebied, niet verlichten of verlichten met vleermuisvriendelijke kleur.

⁴ De op de functionele eisen gerichte adviezen sluiten aan op de huidige inrichting van de zone.

Effecten verlichting openbare ruimte

Welke effecten heeft verlichting van de openbare ruimte op de vliegroute? Welke maatregelen genomen kunnen worden om negatieve effecten te voorkomen?

Verlichting, is het potentiële versturende mechanisme, zowel uitgaande van de gebouwen, als van de openbare verlichting die in het plangebied zal worden aangelegd. Om geen mogelijke invalshoek of effect te missen, wordt hier in de uitwerking, de omgang met de openbare verlichting toch afgewogen.

Effecten verlichting openbare ruimte op vliegroute

Zonder maatregelen zal een te veel aan verlichting vanuit het plangebied (nieuwe gebouwen + verlichting openbare ruimte) de essentiële vliegroute negatief beïnvloeden. Zonder maatregelen is niet uit te sluiten dat de flora- en faunawet wordt overtreden.

Mogelijkheden tot vermijden effecten

Vanuit: In de openbare ruimte van het plangebied wordt verlichting toegepast.

Mechanisme: effect van licht op de watergang?

- Behoud van alle bomen die essentieel zijn voor de vliegroute, met uitzondering van PF45A, PE110A, PF36A, PF38A. Waar dit na de ontwikkel- en bouwphase van het gebied nodig zou zijn, terug planten van bomen welke essentieel zijn voor het behalen van de functionele eisen.

Vervolgens de zone tussen bebouwing en de watergang als volgt inrichten en beheren:

- Direct aan waterkant opgaande vegetatie behouden en/of creëren, door rietkraag en eventueel jonge wilgenopslag (zie functionele eisen).
- Bij het opener en toegankelijk maken van groene zone/vliegroute er voor zorgen dat de 'meer open' plekken juist niet liggen bij verlichtingspunten openbare ruimte.
- Verlichting openbare ruimte alleen daar waar strikt noodzakelijk, en/of werken met een vleermuisvriendelijke kleur.
- Op de plek van de verbinding van de watergang met nieuwe water in plangebied, niet verlichten of verlichten met vleermuisvriendelijke kleur.

Advies tegen gaan negatieve effecten, basis-maatregelen:

- Voor de openbare verlichting in plangebied, en met name binnen een afstand van 25 m van de essentiële vliegroute, met gebruik van moderne LED-verlichting, zodanig werken (keuze plek, afstand tot water, richting en cutt-off) dat er geen verlichting van het water, of in de richting van het water optreedt.
- Binnen een afstand van 25 m van de essentiële vliegroute, werken met een verlichtingsregiem waarbij lampen in de buurt van water (binnen 25m) in het 'vleermuisseizoen', van half maart tot en met half oktober, tussen 24.00 en 06.00 uur niet branden, of in dat tijdsvenster alleen gaan branden als er mensen in de buurt komen.
- Waar dit niet realiseerbaar, is werken met vleermuis vriendelijke verlichtingskleur.

Extra kansen/plus-maatregelen:

Het is, zowel in de realisatie van de bebouwing als in de ontwikkeling binnen het plangebied, mogelijk extra's te realiseren, ten aanzien van verblijf- en foerageerhabitat van vleermuizen, waarbij tegelijk lichthinder wordt voorkomen.

Deze extra kansen, de 'plussen', zijn geen voorwaarden om vaststelling van het bestemmingsplan vanuit de flora en faunawet mogelijk te maken.

Indien deze kansen gerealiseerd worden, verdient het aanbeveling deze te juridisch/organisatorisch te relateren aan andere projecten in de omgeving, waardoor voor die projecten al enig vervangend habitat is gerealiseerd. Hiermee wordt gewerkt in de geest van een gebiedsgerichte ontheffing.

Plus-maatregelen⁵ vanuit woongebouw van 40 meter op een afstand van 10 meter van de waterkant, waarbij ook de boom PF45A zal worden gekapt.

- Indien mogelijk het woongebouw aan de noordzijde, de zijde naar de route toe, op de onderste 4 woonlagen geen balkons geven.

Aanbieden van een surplus aan foerageerhabitat

- Het bestaande foerageerhabitat rondom het plangebied (watergang en opgaande vegetatie direct daarnaast) blijft behouden.
- De (ecologische) groenzone aan de rand van het projectgebied (op rand van water en projectgebied) blijft behouden.
- Bovendien wordt er een parkachtige structuur met water in het plangebied gerealiseerd van 21.150 m², welke bovendien is gekoppeld aan de groen/blauwe structuur die het plangebied omringd.
- Het 'opener' maken van de dichte groene zone langs de essentiële vliegroute van de gewone dwergvleermuis aan de noordzijde van het plangebied, zal leiden tot vergroting van het jachtgebied voor die soort. Door te werken met een vleermuisvriendelijke verlichting geldt dit ook voor andere soorten zoals grootoorvleermuizen.

Aanbieden surplus aan woonhabitat

- In de twee hoogbouw-gebouwen zouden voorzieningen kunnen worden getroffen, die voor de gewone vleermuis en andere soorten – als (massa)winterverblijf kunnen functioneren
- In de overige lagere bebouwing zouden voorzieningen kunnen worden getroffen, treffen welke voor de gewone dwergvleermuis en andere soorten als zomer-, kraam- en/of paarverblijf kunnen dienen.
- We adviseren in een vroeg stadium van de ontwerpfase een workshop te organiseren, waarin vleermuisdeskundige, architect en bouwkundige gezamenlijk de kansen van de ontwerpen verkennen en een keuze maken m.b.t. wat te realiseren. De ervaring leert dat als voorzieningen in die fase van de planning worden 'mee-bedacht', deze makkelijk en zonder noemenswaardige kosten realiseerbaar zijn.

⁵ De plus-maatregelen, zijn kansen die genomen kunnen en zouden moeten worden, en bevorderen de kwaliteit van het gebied voor vleermuizen, waarmee ook negatieve effecten van ontwikkelingen in de directe omgeving mede opgevangen kunnen worden.

Tegengaan lichthinder algemeen

- Voor de openbare verlichting in plangebied, en met name binnen een afstand van 25 m van de rondom het plangebied gelegen groene zones en water en het parkachtige gebied en water in het plangebied, met gebruik van moderne LED-verlichting, zodanig werken (keuze plek, afstand tot water, richting en cutt-off) dat er geen verlichting van het water, of in de richting van het water optreedt.
- In het hele plangebied, kan worden gewerkt met een verlichtingsregiem waarbij lampen in de buurt van bovengenoemde gebieden (binnen 25m) in het 'vleermuisseizoen', van half maart tot en met half oktober, tussen 24.00 en 06.00 uur niet branden, of in dat tijdsvenster alleen gaan branden als er mensen in de buurt komen.

Conclusies

Voor de vaststelling van het bestemmingsplan geldt dat: "De raad het plan niet heeft kunnen vaststellen, indien en voor zover hij op voorhand in redelijkheid had moeten inzien dat de Ffw aan de uitvoerbaarheid van het plan in de weg staat."⁶

Voor de vliegroute van de gewone dwergvleermuis is de watergang parallel aan de Professor Evertslaan door een groot aantal vleermuizen in gebruik. De vliegroute is afhankelijk van de bomenrij ten zuiden van de watergang. Indien de functie niet wordt aangetast en lijnvormige landschapselementen zoals de bomen en bossages gehandhaafd blijven en er geen extra verlichting wordt geplaatst op de vliegroute, is er geen sprake van een overtreding van de Flora- en faunawet.

In het onderhavige advies Vleermuizen Professor Schoemaker Plantage van het Bureau van de Zoogdierverseniging, zijn (vermijdende) maatregelen geconcretiseerd.

Door het geheel aan basis-maatregelen, worden negatieve effecten op de essentiële vliegroute effectief en afdoende vermeden. Dit geldt voor zowel (eventuele) tijdelijke effecten van de bouwfase als (eventuele) permanente effecten van het uiteindelijke ruimtebeslag en inrichting. Bij uitvoering van de maatregelen is er geen overtreding van de flora- en faunawet en is een ontheffing niet noodzakelijk.

Mitigerende, dan wel compenserende maatregelen, zijn niet noodzakelijk.

Het geheel aan plus-maatregelen, zal een positief effect hebben op de populatie van zowel de gewone dwergvleermuis als andere soorten. In de toekomst wordt er mogelijk gewerkt met een gebiedsgerichte ontheffing en een soorten-management-plan. De plus-maatregelen kunnen, mits gerelateerd aan andere voorzienbare ontwikkelingen in de omgeving, worden gezien als een deel van de maatregelen voorafgaand aan die ontwikkelingen. Dit voordeel kan worden benut door de gemeente, zowel als door projectontwikkelaars of woningstichtingen.

De in het plan voorziene realisatie van een aan de omgeving gekoppelde parkachtige structuur met water en groen binnen het plangebied, zal een positief effect hebben op de populatie van de in het gebied aanwezige vleermuissoorten.

⁶ Zie o.a. ECLI:NL:RVS:2014:3716, 15-10-2014 en 201305481/1/R6, 12-02-2014, Maximabrug